

Sygn. akt VI U 920/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	St. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 października 2013 r. w S.

sprawy Z. L. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania Z. L. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 23 kwietnia 2013 roku znak: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że podejmuje wypłatę emerytury Z. L. (1) za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r.;

II. stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 23 kwietnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił Z. L. (1) prawa do uchylenia decyzji z dnia 12 października 2011 r. w części w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury na okres od 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że brak jest podstaw do podjęcia wypłaty świadczenia od dnia 1 października 2011 r., wskazując, że przepis art. 103a na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., w którym uznano że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, dalej jako: ustawa emerytalna) dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, utracił moc prawną od dnia 22 listopada 2012r. W ocenie ZUS wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie ma skutków retroaktywnych.

Ubezpieczona odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez uchylenie decyzji ZUS z dnia 12 października 2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesiła jej prawo do emerytury na okres od 1 października 2011

r. do 21 listopada 2012 r. i powołując się na wydanie przez Trybunał Konstytucyjny w dniu 13 listopada 2012r. wyroku. Skarżąca wywodziła, że decyzja ZUS z 12 października 2011 r. została oparta na normie prawnej uznanej za niezgodną z Konstytucją, toteż zachodzi podstawa do jej uchylecia. Wskazując na powyższe, wniosła o wypłatę świadczeń emerytalnych za okres od 1 października 2011r. wraz z odsetkami za opóźnienie.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania ubezpieczonej w całości, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 7 października 2013r. przekazano organowi rentowemu do merytorycznego rozpoznania poprzez wydanie decyzji wnioski ubezpieczonej o wypłatę odsetek od zawieszonych świadczeń emerytalnych (art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. L. (1)urodziła się (...)roku. Od dnia 16 maja 1977 r. i nadal (także po dniu 1 października 2011 roku) jest nieprzerwanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...)w G.

Niesporne, a nadto dowód: dokumentacja w aktach ZUS O/S. dot. ubezpieczonej.

W lipcu 2009 r. Z. L. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury.

Decyzją z 22 lipca 2009 roku organ rentowy przyznał jej prawo do tego świadczenia od dnia 1 lipca 2009 roku, tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku.

Dowody:

- wniosek - k. 1-3 plik I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonej;
- decyzja z 22.07.2009 r. - k. 19 plik I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonej.

Decyzją z 12 października 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z urzędu wstrzymał ubezpieczonej dalszą wypłatę emerytury, z uwagi na kontynuację zatrudnienia przez ubezpieczoną. Organ rentowy wskazał, iż w celu podjęcia wypłaty emerytury, ubezpieczona winna przedłożyć świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Niesporne, a nadto dowód: decyzja z 12.10.2011 r., k. 49 plik I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonej.

Wyrokiem z 13 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 22 listopada 2012r., poz. 1285.

Niesporne.

W dniu 6 grudnia 2012 r. Z. L. wniosła o wznowienie wypłaty zawieszonych świadczeń emerytalnych od dnia 1 października 2011 r.

Na mocy decyzji z 17 stycznia 2013 r. organ rentowy podjął wypłatę należnej ubezpieczonej emerytury od dnia 22 października 2012 r., tj. od daty opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. Jednocześnie uchylił decyzję z dnia 12 października 2011 r. w części w jakiej dotyczyła ona zawieszenia emerytury od dnia 22 listopada 2012 r.

Niesporne, a nadto dowody:

- wniosek - k. 55 plik I akt rentowych ZUS O/S. dot. ubezpieczonej;
- decyzja z 17.01.2013 r. - k. 61 plik I akt rentowych ZUS O/S. dot. ubezpieczonej

Sąd zważył, co następuje:

Odwwołanie ubezpieczonej okazało się uzasadnione.

W niniejszym postępowaniu Z. L. (1) domagała się wznowienia wypłaty należnego jej świadczenia emerytalnego i wypłaty wyrównania za okres od 1 października 2011 r. Zakwestionowała przy tym prawidłowość zawieszenia przez organ rentowy - w decyzji z 12 października 2011 r. - wypłaty należnej jej emerytury na podstawie przepisu art. 103a ustawy emerytalnej, wskazując iż do jej sytuacji znajduje zastosowanie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. Organ rentowy stał natomiast na stanowisku, że wznowienie wypłaty świadczenia jest możliwe wyłącznie od dnia 22 listopada 2011 r., tj. od ogłoszenia przedmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, bowiem wyrok ten nie ma skutków retroaktywnych. Takie stanowisko organu rentowego nie znajduje jednak oparcia w prawie.

Badając zgodność z Konstytucją przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych, Trybunał Konstytucyjny powiązał treść tej normy właśnie z treścią art. 103a ustawy emerytalnej, wskazując iż oba te przepisy nie znajdują zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oceniając skutki wyroku Trybunał doprecyzował przy tym, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1285).

Mając na uwadze stanowisko organu rentowego prezentowane w niniejszej sprawie, trzeba wskazać, iż w świetle brzmienia art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma jednak – wbrew temu, co twierdził pełnomocnik organu rentowego w odpowiedzi na odwołanie - skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., sygn. akt V CO 43/08 oraz wyrok tego sądu z dnia 21 listopada 2006 r., sygn. akt II PK 42/06).

Zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) stanowi, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (tj. ustawy emerytalnej) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r. Z kolei wymieniony art. 6 pkt 2 omawianej ustawy dodał zaś do ustawy emerytalnej - po art. 103 - art. 103a w brzmieniu: „prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.”

Omawiany przepis został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 r.; w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego trzeba więc uznać, że już od tej daty powinien on zostać wyrugowany z porządku prawnego z powodu jego niezgodności z

art. 2 Konstytucji. Nie można jednak zapominać – co wyraźnie wynika z orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego – że owe wyrugowanie może nastąpić tylko w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2012 r. - bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. W stosunku do tych ubezpieczonych (do których zalicza się także i Z. L., która prawo do emerytury nabyła od 1 lipca 2009 r.) należy zatem dokonać rekonstrukcji stanu prawnego, powracając do stanu jaki obowiązywał zanim do ustawy emerytalnej został dodany art. 103a. Przed wprowadzeniem tego przepisu nie istniał zaś wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury. Ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchylony bowiem został z dniem 8 stycznia 2009 r. art. 103 ust. 2a cyt. ustawy emerytalnej (art. 37 pkt 5b ustawy), który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Od dnia 1 stycznia 2011 r. przepis ten ponownie został natomiast wprowadzony do ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tym razem jednak jako art. 103a - z mocy art. 6 pkt 2 w zw. z art. 30 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...).

W tej sytuacji ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. to świadczenie było wypłacane, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym zakresie żadne ograniczenia. Obecnie - w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego – trzeba więc uznać, iż to prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane.

Skoro zaś stosownie do regulacji art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) przepis art. 103a ustawy emerytalnej znajdował zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem jego wejścia w życie dopiero poczynając od dnia 1 października 2011 r., i od tej też daty organ rentowy wstrzymał wypłatę emerytury dla ubezpieczonej, to obecnie - wobec uznania skutków tego przepisu za niebyłe - koniecznym było uznanie, iż od tej właśnie daty wypłata emerytury dla ubezpieczonej powinna zostać podjęta, skoro odpadła podstawa prawna jej wcześniejszego wstrzymania.

Kierując się więc tymi wszystkimi względami, uwzględniając odwołanie ubezpieczonej, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że podjął wypłatę emerytury Z. L. za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. (od 22 listopada 2012 r. ubezpieczonej wznowiono wypłatę tego świadczenia na mocy decyzji z dnia 17 stycznia 2013 r.).

W myśl przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 kwietnia 2009 roku, „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”.

W niniejszej sprawie, w której ubezpieczona domagała się od organu rentowego wznowienia wypłaty świadczenia emerytalnego począwszy od dnia 1 października 2011 r. w związku z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., a organ rentowy twierdził, że możliwe jest wyłącznie wznowienie wypłaty świadczenia od dnia 22 listopada 2012 r., gdyż wyrok ten nie ma charakteru retroaktywnego, trzeba było więc ocenić, czy możliwe było przyjęcie przez Sąd, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za „niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”.

Mając na uwadze zaprezentowaną wyżej krytyczną ocenę zajętego przez organ rentowy stanowiska prawnego, koniecznym stało się stwierdzenie, że organ rentowy wydał błędną decyzję, odmawiającą podjęcia wypłaty świadczenia od dnia 1 października 2011 r. w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem, gdyby tylko organ rentowy prawidłowo ustalił konsekwencje uznania przez Trybunał Konstytucyjny skutków przepisu art. 103a ustawy

emerytalnej za niebyłe w stosunku do osób które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. (a zatem również w stosunku do ubezpieczonej). Powyższe oznacza, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W tej sytuacji, z uwagi na treść przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, orzeczono jak w punkcie II sentencji wyroku.